הִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע סִימָן סו סז

וְאִם עַד שֶׁלֹּא אָמַר גָּאַל יִשְׂרָאֵל נִזְדַּמְּנוּ לוֹ טַלִּית וּתְפִלִּין (מה) מְנִיחָם וְלֹא יְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם עַד אַחַר תְּפִלָּה. הַגָּהּ: וְיֵשׁ אוֹמְרִים (מו) שֶׁקָּדַם גָּאַל יִשְׂרָאֵל (מז) יְבָרֵךְ עַל הַתְּפִלִּין, (מח) וְהָכִי נָהוּג (מרדכי ותוספות (פוסק נג) ותוספות (יד: ד"ה ומנח) והגהות מיימוני מהלכות קריאת שמע (פ"ג פוסק ט):

ט [א]אֵין לַעֲנוֹת קָדִישׁ (מט) וּקְדֻשָּׁה (נ) בֵּין גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה. (נא) [ב]וְכֵיצַד עוֹשֶׂה, (נב) מַמְתִּין בְּשִׁירָה חֲדָשָׁה כְּדֵי לַעֲנוֹת: י [ג]כָּל מִי שֶׁלֹּא אָמַר אֱמֶת וְיַצִּיב שַׁחֲרִית וְאֱמֶת וֶאֱמוּנָה עַרְבִית לֹא יָצָא [ד]יְדֵי חוֹבַת הַמִּצְוָה (נא) כְּתִקָּנָתָן. הַגָּהּ: מִי שֶׁהוּא אָנוּס וְדָחוּק (נד) וְאֵין לוֹ פְּנַאי לְהִתְפַּלֵּל מִיָּד אַחַר קְרִיאַת שְׁמַע, יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע עַד אֱמֶת, וְיִמְתִּין לוֹמַר שְׁאָר (הַבְּרָכוֹת) [הַבְּרָכָה] עַד שֶׁיִּתְפַּלֵּל שָׁאָז יֹאמַר וְיַצִּיב (יז) וְנָכוֹן וְכוּ' וְיִתְפַּלֵּל, כְּדֵי שֶׁיִּסְמוֹךְ גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה (בית יוסף בשם רוקח סימן שכ"א):

סז דִּין סָפֵק אִם קָרָא קְרִיאַת שְׁמַע. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א * [א]סָפֵק אִם קָרָא (א) קְרִיאַת שְׁמַע, (ב) חוֹזֵר וְקוֹרֵא (ג) וּמְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה. וְאִם נִזְדַּמֵּן לוֹ טַלִּית בֵּין גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה וְכֵן אִם שָׁמַע קוֹל רַעֲמִים בְּשִׁבַּת בֵּין גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה יָכוֹל לְבָרֵךְ בִּרְכַּת רַעֲמִים. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן ק"א (ס"א) שֶׁמְּבֹאָר דְּזוֹקֵא בְּשַׁבָּת יֵשׁ לְהַקֵּל קְצָת בְּעִנְיַן סְמִיכַת גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה. אֲבָל בְּיוֹם טוֹב לֹא, עַיֵּן שָׁם:

בַּאֵר הַיטֵב

עַיֵּן שָׁם. [וּבְסָפֵר אֶבֶן הָעוֹזֵר (ד"ה העולה לדרגא) פָּסַק גַּם כֵּן דְּיָכוֹל לְבָרֵךְ עַל תְּפִלִּין אַף לְאַחַר גְּאֻל יִשְׂרָאֵל, עַיֵּן שָׁם] וּבְנִזְדַּמֵּן לוֹ טַלִּית פָּסַק שָׁאסּוּר לְהִתְעַטֵּף בּוֹ כְּלָל עַד אַחַר תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, אֲבָל הֵיכָא דְּמִתְבַּיֵּשׁ לֵישֵׁב בְּלֹא טַלִּית מֻתָּר לְהִתְעַטֵּף בֵּין הַפָּרָקִים וְיִבָרֵךְ עָלָיו עַיֵּן שָׁם. עוֹד פָּסַק דְּמֻתָּר לַעֲנוֹת קָדִישׁ וּקְדֻשָּׁה בֵּין גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה וְאָסוּר לְהַמְתִּין בְּשִׁירָה חֲדָשָׁה בֵּין הַפָּרָקִים אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּסָמוּךְ מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם מַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק יב): וְעַיֵּן בְּסָמוּךְ (ס"ק נב) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם מַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק יב):

(מז) יְבָרֵךְ וְכוּ'. נִרְאֶה פְּשׁוּט דְּכָאן אָסוּר לוֹמַר בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד וְכוּ' שֶׁנּוֹהֲגִין לוֹמַר אַחַר בִּרְכַּת עַל מִצְוַת, גַּם נָכוֹן שֶׁלֹּא יְבָרֵךְ בָּזֶה כִּי אִם לְתִפְלִּין: (מה) מְנִיחָן. שָׁאנִי (סמ) הֲנָחַת הַתְּפִלִּין וּלְבִישַׁת הַטַּלִּית הֲסָמַק, שֶׁהֲרֵי אֶפְלוּ יָכוֹל לְקָרוֹת וְלַעֲסֹק בְּמִלַאכְתּוֹ בְּעוֹד שֶׁהוּא קוֹרֵא, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ס"ג סָעִיף (א) [ז']: (מו) שֶׁקָּדַם גָּאַל יִשְׂרָאֵל. רְצוֹנוֹ לוֹמַר קֹדֶם שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה', דְּלְאַחַר מִכֵּן (סט) בְּוַדַּאי אָסוּר לְהַפְסִיק בְּשׁוּם דָּבָר אֶלָּא יִסַּיֵּם גָּאַל יִשְׂרָאֵל וְיָנִיחַ הַתְּפִלִּין בְּלִי בְּרָכָה. וְעַיֵּן בְּסָמוּךְ (ס"ק נב) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם מַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק יב):

בָּאוּר הֲלָכָה

לְרִוּחָא דְּמִילְתָא, אֲבָל אִם בְּפֵרוּשׁ מְתִכַּוֵּן לְצֵאת בָּזֶה אֵין הָכִי נַמִּי דְּאָסוּר לְהַפְסִיק בְּאֶמְצַע הַפָּרָק, וּכְעֵין זֶה כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק טו) גַּם כֵּן בְּסוֹף סִימָן זֶה. אַךְ לְעִנְיַן בֵּין הַפְּרָקִים יֵשׁ לְעַיֵּן בָּזֶה, דְּאִפְשָׁר דְּהַבְּרָכָה קוֹשֶׁרֶת אוֹתָם יַחְדָּיו, וּבִלְתָּה מַתִּר בְּכָל גַּוְנֵי. וּמִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א רֵישׁ פֶּרֶק ב' מַשְׁמַע לְכְאוֹרָה דְּגַם בָּזֶה שָׁיְךְ דִּין בֵּין הַפְּרָקִים, כִּי מוֹכַח שָׁם דְּשָׁיְךְ בָּזֶה דִּין שֶׁהֶה כְּדֵי לִגְמֹר בָּלָה חוֹזֵר לְרֹאשׁ, עַיֵּן שָׁם:

א * סָפֵק וְכוּ' וּמְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וְלְאַחֲרֶיהָ. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה. (סק"ד) כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן זֶה דְּכָל שֶׁלֹּא הִתְחִיל אוֹ שֶׁלֹּא סִיֵּם אֵינוֹ חוֹזֵר וְקוֹרֵא וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וְלְאַחֲרֶיהָ. וְהוּא לְשׁוֹן הַפָּסָק מִשְׁנָה (ק"ש פ"ב ה"ג) בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א דְּכָל שֶׁלֹּא הִתְחִיל אוֹ שֶׁלֹּא סִיֵּם (ח"א סי' שכ). וְנִרְאֶה פְּשׁוּט דְּהֵינוּ דַּוְקָא בְּמָקוֹם שֶׁמִּסְתַּפֵּק לוֹ גַּם בְּהַבְּרָכוֹת. אֲבָל

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לְתִפְלִּין: (מה) מְנִיחָן. שָׁאנִי (סמ) הֲנָחַת הַתְּפִלִּין וּלְבִישַׁת הַטַּלִּית הֲסָמַק, שֶׁהֲרֵי אֶפְלוּ יָכוֹל לִקְרוֹת וְלַעֲסֹק בִּמְלַאכְתּוֹ בְּעוֹד שֶׁהוּא קוֹרֵא, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ס"ג סָעִיף (א) [ז']: (מו) שֶׁקָּדַם גָּאַל יִשְׂרָאֵל. רְצוֹנוֹ לוֹמַר קֹדֶם שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה', דְּלְאַחַר מִכֵּן (סט) בְּוַדַּאי אָסוּר לְהַפְסִיק בְּשׁוּם דָּבָר אֶלָּא יִסַּיֵּם גָּאַל יִשְׂרָאֵל וְיָנִיחַ הַתְּפִלִּין בְּלִי בְּרָכָה. וְעַיֵּן בְּסָמוּךְ (ס"ק נב) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם מַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק יב):

(מז) יְבָרֵךְ וְכוּ'. נִרְאֶה פְּשׁוּט דְּכָאן אָסוּר לוֹמַר בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד וְכוּ' שֶׁנּוֹהֲגִין לוֹמַר אַחַר בִּרְכַּת עַל מִצְוַת, גַּם נָכוֹן שֶׁלֹּא יְבָרֵךְ בָּזֶה כִּי אִם לְתִפְלִּין: (מה) מְנִיחָן. שָׁאנִי (סמ) הֲנָחַת הַתְּפִלִּין וּלְבִישַׁת הַטַּלִּית הֲסָמַק, שֶׁהֲרֵי אֶפְלוּ יָכוֹל לִקְרוֹת וְלַעֲסֹק בִּמְלַאכְתּוֹ בְּעוֹד שֶׁהוּא קוֹרֵא, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ס"ג סָעִיף (א) [ז']: (מו) שֶׁקָּדַם גָּאַל יִשְׂרָאֵל. רְצוֹנוֹ לוֹמַר קֹדֶם שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה', דְּלְאַחַר מִכֵּן (סט) בְּוַדַּאי אָסוּר לְהַפְסִיק בְּשׁוּם דָּבָר אֶלָּא יִסַּיֵּם גָּאַל יִשְׂרָאֵל וְיָנִיחַ הַתְּפִלִּין בְּלִי בְּרָכָה. וְעַיֵּן בְּסָמוּךְ (ס"ק נב) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם מַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק יב):

בְּרָכָה אַחַת לְהָנִיחַ, דִּבְלָאו הָכִי הַרְבֵּה פּוֹסְקִים סוֹבְרִין כֵּן וְכַנַּ"ל בְּסִימָן כ"ו עַיֵּן שָׁם: (מח) וְהָכִי נָהוּג. וּמוֹכָח (ע) מִדִּבְרֵי הָאַחֲרוֹנִים דְּהָכִי קַיְמָא לָן: ט (מט) וּקְדֻשָּׁה. וְכֵן בָּרְכוּ וּמוֹדִים. (עפ) וְיִרְאֶה לְצַמְצֵם שֶׁיִּכְרַע בִּתְחִלַּת הַתְּפִלָּה בְּעֵת שֶׁהַצִּבּוּר שׁוֹחִין עַצְמָן בְּמוֹדִים: (נ) בֵּין גְּאֻלָּה. יֵשׁ מַאֲחֲרוֹנִים (ענ) שֶׁכָּתְבוּ דְּכִשְׁבָּת מֻתָּר לַעֲנוֹת קָדִישׁ וּקְדֻשָּׁה וְכָל הָנֵי שֶׁדּוֹמִים לָהֶם הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל בְּסָעִיף ג' בֵּין גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן קי"א: (נא) וְכֵיצַד עוֹשֶׂה. רְצוֹנוֹ לוֹמַר קֹדֶם שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אוֹ שְׁמַע קָדֻשָּׁה: (נב) מַמְתִּין בְּשִׁירָה חֲדָשָׁה. לְאַחַר שֶׁאָמַר (עד) עֹשֶׂה פָלָא. וְכָל זֶה לְכַתְּחִלָּה, אֲבָל בְּדִיעֲבַד כָּל שֶׁלֹּא אָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה' יָכוֹל לַעֲנוֹת, וּלְאַחַר כֵּן צָרִיךְ לְהַתְחִיל מֵרֹאשׁ שִׁירָה חֲדָשָׁה אוֹ עַל כָּל פָּנִים מִצּוּר יִשְׂרָאֵל דְּהוּא הַתְּחָלַת הָעִנְיָן וּכְעֵין מַה שֶּׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ג', וְגַם הֲלֹא צָרִיךְ לֵאמֹר מֵעֵין הַחֲתִימָה סָמוּךְ לְכַתְּחִלָּה [מַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק יב)]: י (נג) כְּתִקָּנָתָן. אֲבָל לֹא שֶׁלֹּא יָצָא יְדֵי קְרִיאַת שְׁמַע, דְּהָא קַיְמָא לָן דִּבְרָכוֹת אֵין מְעַכְּבוֹת לִקְרִיאַת שְׁמַע, (עפ) אֶלָּא שֶׁעַל יְדֵי זֶה הַקְּרִיאַת שְׁמַע שֶׁלּוֹ גַּם כֵּן אֵינֶנּוּ כָּרְאוּי, וְיֵחָזֵר עַל כָּל פָּנִים לְאָמְרָהּ אַחַר הַתְּפִלָּה אִם לֹא אָמְרָהּ קֹדֶם הַתְּפִלָּה, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ס' סָעִיף ב'. וְטוֹב שֶׁיֹּאמַר עוֹד הַפַּעַם קְרִיאַת שְׁמַע [בְּרִבְּי יוֹסֵף (ס"ג)]. כָּתַב הַטּוּר בְּשֵׁם הֵירוּשַׁלְמִי (פ"א ה"ח), צָרִיךְ לְהַזְכִּיר בֶּאֱמֶת וְיַצִּיב בְּסִימָן ס' סָעִיף ב'. וְטוֹב שֶׁיֹּאמַר עוֹד הַפַּעַם קְרִיאַת שְׁמַע [בְּרִבְּי יוֹסֵף (ס"ג)]. כָּתַב הַטּוּר בְּשֵׁם הֵירוּשַׁלְמִי (פ"א ה"ח), צָרִיךְ לְהַזְכִּיר בֶּאֱמֶת וְיַצִּיב יְצִיאַת מִצְרַיִם וּמַלְכוּת וּקְרִיעַת יַם סוּף וּמַכַּת בְּכוֹרוֹת, עַיֵּן שָׁם. וּמִשְּׁמַע בְּרַשְׁבָּ"א בְּרָכוֹת י"א (ע"א) דִּלְכְאוֹרָה הוּא, אֲפִלּוּ דִּיעֲבַד. [וְצָרִיךְ עִיּוּן מִבְּרָכוֹת י"ד ע"ב בַּגְּמָרָא וְהָא בְּצִי לְאַדְכּוּרֵי וְכוּ' וְשַׁרְנוּ לוֹמַר מִי כָּמֹכָה עַד סוֹף הַבְּרָכָה וּכְפָרוּשׁ רַשְׁ"י (ד"ה ושרנו), דִּלְפִי זֶה חָסֵר מַכַּת בְּכוֹרוֹת, וְדַחַק לְחַלֵּק בֵּין שַׁחֲרִית לְעַרְבִית. וְאוּלַי נָפַשׁ אַחַר הָיָה לָהֶם בְּסוֹף שֶׁהָיָה בְּתוֹכוֹ גַּם כֵּן סִפּוּר מַכַּת בְּכוֹרוֹת. וְגַם מִירוּשַׁלְמִי בְּרָכוֹת פֶּרֶק א' הֲלָכָה ו' מַשְׁמַע קָצַת דְּהוּא רַק לְכַתְּחִלָּה, עַיֵּן שָׁם. א]וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשָׂה]. אִם הֶחֱלִיף בְּרָכָה שֶׁל שַׁחֲרִית לְעַרְבִית אוֹ לְהֶפֶךְ, אִם עֲדַיִן לֹא אָמַר הַשֵּׁם שֶׁל סוֹף הַבְּרָכָה יַחְזֹר לְתִחִלַּת הַבְּרָכָה, וְאִם אָמַר הַשֵּׁם, יִסַּיֵּם וְאֵין צָרִיךְ לַחְזֹר [חַיֵּי אָדָם (כלל נא ס"ז)] בְּשֵׁם הָרַב ר' מָנוֹחַ]: (נד) וְאֵין לוֹ פְּנַאי. צָרִיךְ עִיּוּן, וְכִי מִי הִתִּיר לוֹ לִפְסֹק מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ פְּנַאי, אֶלָּא מִי שֶׁאֵין לוֹ פְּנַאי יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע לְבַדָּהּ בְּלֹא בְּרָכוֹת, וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁיִּהְיֶה לוֹ פְּנַאי יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ וְיִתְפַּלֵּל, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ס' סָעִיף ב' [מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק טו)]. וּבְסָפֵר נְהַר שָׁלוֹם (סק"ד) כָּתַב דְּמִכָּל מָקוֹם דִּין הָרַמְ"א הוּא אֱמֶת, וְנָכוֹן הוּא הֵיכָא שֶׁקָּרָא קְרִיאַת שְׁמַע כִּי הָיָה סָבוּר שֶׁיּוּכַל לִגְמֹר כָּל הַתְּפִלָּה, וְשׁוּב אַחַר שֶׁקָּרָא קְרִיאַת שְׁמַע מֻכְרָח הוּא מֻחְמָת אֵיזֶה אֹנֶס לְהַפְסִיק, וּבְהָא קָאָמַר דְּעָדִיף הוּא טְפֵי שֶׁיַּפְסִיק אַחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת, וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁיָּבֹא לְהִתְפַּלֵּל יַתְחִיל וְיַצִּיב וְכוּ', ב]אֲבָל הֵיכָא שֶׁיָּדַע מֵעַכָּרָא שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ פְּנַאי לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע וּלְהִתְפַּלֵּל וְיֵרָא שֶׁמָּא עַד יַעֲבֹר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע עַד שֶׁיִּהְיֶה לוֹ פְּנַאי, גַּם הוּא מוֹדֶה לְהַמָּגֵן אַבְרָהָם שֶׁיִּקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע לְבַדּוֹ, וּכְעֵין זֶה תֵּרֵץ גַּם כֵּן הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק טו) עַיֵּן שָׁם:

א (א) קְרִיאַת שְׁמַע. וּבִשְׁאָר מִצְוֹת דְּאוֹרַיְיתָא הֵיכָא שֶׁמְּחֻיָּב לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ מִסְּפֵקָא, פָּסַק לְעֵיל בְּסִימָן י"ז סָעִיף (ג') [ב'] לְעִנְיַן טֻמְטוּם אַף דְּחַיָּב בְּצִיצִית וּבְיוֹרָה דֵּעָה רס"ה סָעִיף ג' לְעִנְיַן מִילָה בַּאֲנַדְרוֹגִינוֹס וְכֵן כָּל כִּי הַאי גַּוְנֵי, דְּלֹא יְבָרֵךְ עַל הַמִּצְוָה, כִּי הַבְּרָכוֹת הֵם דְּרַבָּנָן וּסְפֵקָא לְקֻלָּא. אַךְ יֵשׁ פּוֹסְקִים שֶׁמְּחַלְּקִין בֵּין הֵיכָא שֶׁהַסָּפֵק הוּא אִם מְחֻיָּב כְּלָל בְּהַמִּצְוָה גְּזוּן הַהִיא שֶׁכָּתְבוּנוּ, וּבֵין הֵיכָא שֶׁמְּחֻיָּב אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם עָשָׂה הַמִּצְוָה, דְּאָז צָרִיךְ לְבָרֵךְ עָלֶיהָ גַּם כֵּן. וּלְפִי זֶה לוּלֵב אוֹ שׁוֹפָר בְּיוֹם רִאשׁוֹן הֵיכָא דִּמְסַפְקָא לֵיהּ אִם כְּבָר עָשָׂה הַמִּצְוָה וּכְהַאי גַּוְנָא, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹתָהּ בִּבְרָכָה. וְכָתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א) דְּמִכָּסָף מִשְׁנָה (ק"ש פ"ב ה"ג) בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א (ח"א סי' שכ) וְכֵן מִמָּגֵן אַבְרָהָם בְּשֵׁם הָרִיבָ"שׁ (סי' רכא) לְקַמָּן סִימָן תקפ"ה אוֹת ג' מוֹכָח דְּלֹא סָבִירָא לְהוּ לְחִלּוּק זֶה, אֶלָּא תָּמִיד בְּלִי בְּרָכָה, וְגַם מַהֲגָ"א (ד"ה ס"א) ג]מוֹכָח דְּלֹא סָבִירָא לֵיהּ לְחִלּוּק זֶה. וְאִם הֵבִיאוּ לוֹ שׁוֹפָר אוֹ לוּלָב בְּיוֹם רִאשׁוֹן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת לְכֵלֵי עַלְמָא נוֹטֵל וּבְלִי בְּרָכָה, כִּי בְּזֶה הַסָּפֵק הוּא אִם חַיָּב עַתָּה כְּלָל בְּהַמִּצְוָה: (ב) חוֹזֵר וְקוֹרֵא. הַשְׁתָּא, דְּקַיְמָא לָן קְרִיאַת שְׁמַע דְּאוֹרַיְיתָא, כְּלוֹמַר, דְּהָא דִּכְתִיב וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשָׁכְבְּתְּךָ וּבְקוּמֶךָ, וְגוֹ' קְאֵי אַפְּרָשָׁה זוֹ גּוּפָא שֶׁחַיָּב לְדַבֵּר בּוֹ בְּשָׁעַת שְׁכִיבָה וַעֲמִידָה, וּלְפִיכָךְ אִם נִסְתַּפֵּק אִם קָרָא אוֹ לָאו חַיָּב לַחְזֹר וְלִקְרוֹת כְּכָל סְפֵקָא דְּאוֹרַיְיתָא: (ג) וּמְבָרֵךְ. לְכָאוֹרָה כָּל זֶה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מס) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה והעת הר"י) וּלְבוּשׁ: (סנ) כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּבֵאוּר הֲלָכָה (לעיל ס"ג ד"ה לקרישׁ) בְּשֵׁם חַיֵּי אָדָם (כלל ה ס"ג) וּמַגֵּן גִּבּוֹרִים (סק"ג): (ע) פְּרִי מְגַדִּים (סק"ג) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דין סמיכת גאולה לתפילה ס"ג) וְחַיֵּי אָדָם (כלל כ ס"ד): ט (עפ) פְּשׁוּט:

(עב) אֵלִיָּה רַבָּה (סי' קיא סק"ד) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (שם ס"א): (עג) דֶּרֶךְ הַחַיִּים (שם):
(עד) אֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יג) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (שם): י (עה) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה והיינו דאמר) וּבַ"ח (ס"ח):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (ס"ב) כתב: צריך להזכיר יציאת מצרים ומלכות וקריעת ים סוף ומכות בכורות באמת ויציב וכן באמת ואמונה ואם לא הזכיר אחת מהן לא יצא ידי חובתו (ומחזירין אותו). **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ג) כתב: אם אין פנאי לאדם להתפלל בעונת קריאת שמע ולסמוך גאולה לתפילה יקרא קריאת שמע בעונתה בלא ברכותיה ואח"כ יקראנה בברכותיה ויסמוך גאולה לתפילה. ויש אומרים שיכול ג"כ לומר ברכות שלפניה ולשייר ברכת אמת ויציב ואח"כ לסמוך גאולה לתפילה. **ג]** וכן השו"ע הרב (סי' תקפה ס"ו) לא ס"ל חילוק זה, וכתב שם שמי שנסתפק לו אם שמע קול שופר ביום ראשון של ראש השנה יתקע ולא יברך. וכתב (ס"א) שהטעם שבק"ש המסתפק יש לו גם כן לחזור ולברך הברכות שלפניה ולאחריה, לפי שכך היתה התקנה שכל זמן שקורין קריאת שמע של תורה אפילו מפני הספק בלבד קורין אותה בברכותיה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(ﬡ) [א] (ד) וּלְאַחֲרֶיהָ. (ה) ב אֲבָל אִם יוֹדֵעַ שֶׁקְּרָאָהּ אֶלָּא שֶׁמְּסֻפָּק אִם בֵּרַךְ לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ, אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ:

ב שָׁם.

בַּאֵר הֵיטֵב

לְבַדָּהּ בְּלֹא בְּרָכוֹת, וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁיִּהְיֶה לוֹ פְּנַאי יִקְרָא הַבְּרָכוֹת עִם קְרִיאַת שְׁמַע וְיִתְפַּלֵּל, וְכֵן הוּא לְעֵיל סוֹף סִימָן מ״ו עַיֵּן שָׁם:

א (ﬡ) **וּלְאַחֲרֶיהָ.** אַף עַל גַּב דְּפָסוּק רִאשׁוֹן לְבַד הוּא מִדְּאוֹרַיְתָא וְהַשְּׁאָר הוּא דְּרַבָּנָן וְכָל שֶׁכֵּן הַבְּרָכוֹת, וְסָפֵק דְּרַבָּנָן אֵינוֹ חוֹזֵר, יֵשׁ לוֹמַר כָּךְ הָיְתָה הַתַּקָּנָה שֶׁכָּל זְמַן שֶׁקּוֹרִין חַיָּב לִקְרוֹת כְּעִקַּר הַתַּקָּנָה בְּבִרְכוֹתֶיהָ, אִם לֹא מִפְּנֵי בִּטּוּל תּוֹרָה דַּי בְּפָסוּק רִאשׁוֹן. כֶּסֶף מִשְׁנֶה (קר״ש ב יג). וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ס״ג סָעִיף קָטָן ו׳. וּמַשְׁמַע בְּלֶחֶם חֲמוּדוֹת (פ״ג) סִימָן מ׳ דְּאִם יוֹדֵעַ שֶׁאָמַר פָּסוּק רִאשׁוֹן וְסָפֵק אִם קָרָא הַשְּׁאָר, אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִקְרוֹת. מִיהוּ בְּסִימָן ס״ד סָעִיף ג׳ ד׳ מַשְׁמַע שֶׁצָּרִיךְ לַחֲזֹר. וְנִרְאֶה לִי דְּמֵעִקָּרָא כֵּן תִּקְּנוּ שֶׁיַּחֲזֹר. וְאִם מְסֻפָּק לוֹ אִם אָמַר פָּרָשַׁת צִיצִית וְגַם ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳ צָרִיךְ לַחֲזֹר לְכֻלֵּי עָלְמָא, דִּיצִיאַת מִצְרַיִם חַיָּבִים לְהַזְכִּיר מִדְּאוֹרַיְתָא. וּמַשְׁמַע בְּתוֹסָפוֹת דִּבְרָכוֹת דַּף (כ״ה) [כ״א] עַמּוּד א׳ דִּבּוּר הַמַּתְחִיל סָפֵק וְכוּ׳ דְּאוֹמֵר ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳ שֵׁנִית עַיֵּן שָׁם, וּבְדַף כ׳ עַמּוּד ב׳ בְּתוֹסָפוֹת דִּבּוּר הַמַּתְחִיל בַּעַל קֶרִי וְכוּ׳ מַשְׁמַע דִּמְוּטָב שֶׁיֹּאמַר קְרִיאַת שְׁמַע שֵׁנִית, דְּאִית בָּהּ תַּרְתֵּי קַבָּלַת הַמִּצְוֹת וִיצִיאַת מִצְרַיִם, עַיֵּן שָׁם וּלְפֵרוּשׁ הָרַ״שׁ מַשְׁמַע שֶׁיֹּאמַר פָּרָשַׁת צִיצִית וְגַם ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳, שֶׁכֻּלָּהּ חֲדָא מִלְּתָא הִיא, אֲבָל אִם בָּרוּר לוֹ שֶׁאָמַר פָּרָשַׁת צִיצִית רַק שֶׁהוּא מְסֻפָּק אִם אָמַר ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳, לֹא יַחֲזֹר, דְּכֵיוָן שֶׁאָמַר פָּרָשַׁת צִיצִית אָז ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳ מִדְּרַבָּנָן, שֶׁכְּבָר נִזְכַּר יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּפָרָשַׁת צִיצִית. וְאִיתָא בַּשַּׁ״ס דַּף י״ג עַמּוּד ב׳ שֶׁאִם אָמַר הֲלָכָה שֶׁמֻּזְכָּר בָּהּ יְצִיאַת מִצְרַיִם, יָצָא. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם וְנִרְאֶה לִי דְּכָל שֶׁכֵּן אִם אָמַר שִׁירַת הַיָּם דְּיָצָא, עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן ט״ז. וּפָשׁוּט בַּגְּמָרָא דְּגַם בַּלַּיְלָה צָרִיךְ לְהַזְכִּיר יְצִיאַת מִצְרַיִם. וּמַה שֶּׁכָּתַב הַטַּ״ז כְּמוֹ בְּהַפְרָשַׁת דְּמַאי עַיֵּן שָׁם, הוּא נֶגֶד הַמִּשְׁנָה בְּמַסֶּכֶת דְּמַאי פֶּרֶק א׳ מִשְׁנָה ד׳ וּמַפְרִישִׁין אוֹתוֹ עָרֹם וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. וְאוּלַי שֶׁטָּעוּת סוֹפֵר הוּא בְּדִבְרֵי ט״ז. [וְאִם מְסֻפָּק שֶׁקָּרָא קְרִיאַת שְׁמַע וְיוֹדֵעַ שֶׁאָמַר ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳, כָּתְבוּ תּוֹסָפוֹת (כא. ד״ה ספק) דְּאֵינוֹ חוֹזֵר, אֲפִלּוּ כְּשֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהִרְהֵר ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳ אֵינוֹ חוֹזֵר, כֵּן כָּתַב בִּתְשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב סִימָן (קל״ח) [קל״ה]]:

שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

א **[א] וּלְאַחֲרֶיהָ.** עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בִּפְרִי חָדָשׁ שֶׁכָּתַב שֶׁגַּם פָּרָשַׁת ׳וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ׳ מִדְּאוֹרַיְתָא. וּבְשַׁאֲגַת אַרְיֵה סִימָן ב׳ הִשִּׂיג עָלָיו וְהֶעֱלָה דְּפָרָשַׁת ׳וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ׳ אֵין לָהּ עִקָּר מִן הַתּוֹרָה וְאֵין קְרִיאָתָהּ אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, אֲבָל פָּרָשַׁת ׳שְׁמַע׳ כֻּלָּהּ הוּא מִן הַתּוֹרָה וְלֹא סַגֵּי בְּפָסוּק רִאשׁוֹן לְבַד, עַיֵּן שָׁם. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה מִדְּבָרָיו דִּבְסָפֵק חוֹזֵר וְקוֹרֵא גַּם פָּרָשַׁת ׳וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ׳ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן, דְּמִמָּה נַפְשָׁךְ, אִם בָּרִי לוֹ שֶׁקָּרָא פָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה דְּאוֹרַיְיתָא כֵּיוָן שֶׁהִתְחִיל לְהִתְעַסֵּק בִּקְרִיאַת שְׁמַע יֵשׁ לוֹ לְתַקֵּן אֲפִלּוּ דְּרַבָּנָן מִסְּפֵקָא, וְאִם מְסֻפָּק נַמִּי מִפָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה צָרִיךְ לִקְרוֹת מִסָּפֵק פָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה כו׳, עַיֵּן שָׁם וּבְסִימָן ג׳, וְכָתַבְתִּי מִזֶּה לְעֵיל סִימָן נ״ח עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן שָׁם סִימָן י׳ שֶׁהַזְכָּרָה שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁל יוֹם שֶׁזְּמַנָּהּ כָּל הַיּוֹם, אִם לֹא הִזְכִּיר כָּל הַיּוֹם וְנִזְכַּר בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת חַיָּב לְהַזְכִּיר, כֵּיוָן דְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת סָפֵק יוֹם הוּא, סְפֵקָא דְּאוֹרַיְיתָא לְחֻמְרָא. וּזְמַן יְצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁל לַיְלָה זְמַנָּהּ כָּל הַלַּיְלָה מִצֵּאת הַכּוֹכָבִים עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר, וְתוּ לֹא, אַף עַל גַּב דִּזְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל עַרְבִית נִמְשָׁךְ עַד הָנֵץ. וְאִם הִזְכִּיר קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים, אֲפִלּוּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת סְפֵקָא הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא, וְצָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהַזְכִּיר מִצֵּאת הַכּוֹכָבִים וְאֵילָךְ. וְעַיֵּן שָׁם בְּסִימָן י״א שֶׁהֵבִיא שָׁם דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּהָא דְּסָפֵק אִם אָמַר ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳ מַה שֶּׁהֵבִיא מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת (ברכות כ: ד״ה בע״ק כא. ד״ה ספק) וְהִשִּׂיג עָלָיו בְּאֹרֶךְ, וְהֶעֱלָה דְּסָפֵק אִם אָמַר קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ אוֹ לֹא אָמַר, כֵּיוָן דְּמֵחֲמַת סָפֵק קְרִיאַת שְׁמַע צָרִיךְ לוֹמַר, חוֹזֵר וְאוֹמֵר הַבְּרָכוֹת גַּם כֵּן, וְאֵין חִלּוּק בֵּין שֶׁל שַׁחֲרִית לְשֶׁל עַרְבִית. וְהֵיכָא שֶׁבָּרִי לוֹ שֶׁאָמַר ׳שְׁמַע׳ ׳וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ׳ וּמְסֻפָּק בְּ׳וַיֹּאמֶר׳ וֶ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳, אָז בְּשַׁחֲרִית חוֹזֵר וְאוֹמֵר פָּרָשַׁת ׳וַיֹּאמֶר׳, וֶ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳ אֵין צָרִיךְ לוֹמַר מִסְּפֵקָא, וּבְעַרְבִית חוֹזֵר וְאוֹמֵר ׳אֱמֶת וֶאֱמוּנָה׳ וְאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִקְרוֹת פָּרָשַׁת צִיצִית מִסָּפֵק. וְאִם בָּרִי לוֹ שֶׁקָּרָא כָּל הַשָּׁלֹשׁ פָּרָשִׁיּוֹת וְאֵינוֹ מְסֻפָּק אֶלָּא בֶּ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳ שַׁחֲרִית וֶ׳אֱמֶת וֶאֱמוּנָה׳ עַרְבִית, תַּרְוַיְיהוּ חַד דִּינָא שֶׁאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלוֹמַר מִסָּפֵק, עַיֵּן שָׁם. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּבַאֵר הֵיטֵב בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב (סי׳ קלה) דַּאֲפִלּוּ כְּשֶׁיָּדוּעַ שֶׁהִרְהֵר בְּלִבּוֹ ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳ אֵינוֹ חוֹזֵר מִסָּפֵק, עַיֵּן בְּשַׁאֲגַת אַרְיֵה סִימָן י״ג שֶׁהֶאֱרִיךְ לְהוֹכִיחַ מֵהַשַּׁ״ס דְּאֵינוֹ יוֹצֵא יְדֵי חוֹבַת זְכִירַת [יְצִיאַת] מִצְרַיִם בְּהִרְהוּר, וְעַיֵּן שָׁם שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי רַמְבַּ״ן עַל הַתּוֹרָה עַל פָּסוּק (דברים כד ט) ׳זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה ה׳ אֱלֹהֶיךָ לְמִרְיָם׳ שֶׁהוּא אַזְהָרַת לָשׁוֹן הָרָע כו׳, וּזְכִירָה זוֹ מִצְוַת עֲשֵׂה כְּמוֹ זְכִירַת שַׁבָּת וְשֶׁל עֲמָלֵק, וּמַיְתֵי שָׁם מִדִּבְרֵי (הַסִּפְרֵי) [סִפְרָא] (בחוקותי פ״א אות ג) שֶׁהוּא בַּפֶּה דַּוְקָא, וְהָעוֹלָם אֵין נִזְהָרִים בָּזֶה. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ס׳ (בבאר היטב) סָעִיף קָטָן א׳:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דַּוְקָא בְּשֶׁלֹּא עָבַר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, אֲבָל בְּעָבַר זְמַן שֶׁל שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת שׁוּב אֵינוֹ מְבָרֵךְ לֹא לְפָנֶיהָ וְלֹא לְאַחֲרֶיהָ מֵחֲמַת סָפֵק, דְּתוּ הָוֵי לֵיהּ סְפֵקָא דְּרַבָּנָן. אֲבָל זֶה אֵינוֹ, דִּזְמַן זְכִירַת יְצִיאַת מִצְרַיִם נִמְשָׁךְ אַחַר כָּךְ גַּם כֵּן, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם לְקַמָּן בְּסִימָן ע׳ (סק״ה), אִם כֵּן הוּא חַיָּב עֲדַיִן עַל כָּל פָּנִים בְּבִרְכַּת ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳ עַד שָׁעָה רְבִיעִית וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן נ״ח (ס״ו), וּמִכָּאן וָהָלְאָה לֹא תִּקְּנוּ עַל זֶה בְּרָכָה, אֲבָל יֹאמַר מֵחֲמַת סָפֵק אֵיזֶה פָּסוּק שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם [שַׁאֲגַת אַרְיֵה סִימָן י׳ עַיֵּן שָׁם]. אִיתָא בִּבְרָכוֹת דַּף י״ג עַמּוּד ב׳ שֶׁאִם אָמַר הֲלָכָה שֶׁמֻּזְכָּר בָּהּ יְצִיאַת מִצְרַיִם יָצָא יְדֵי הַמִּצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל הַזְּכִירָה, וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם, וְנִרְאֶה לִי דְּכָל שֶׁכֵּן אִם אָמַר שִׁירַת הַיָּם דְּיָצָא, [א] וְהַחֲתַם סוֹפֵר פָּלִיג עַל זֶה, דִּבְקְרָא כְּתִיב (שמות טז ג) ׳לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ׳ וְגוֹ׳ וְלֹא דַּי בְּמַה שֶּׁיִּזְכֹּר שֶׁעָבַר הַיָּם, וְהִסְכִּים עִמּוֹ הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר בְּחִדּוּשָׁיו (ד״ה אמר) עַיֵּן שָׁם. וְאִם יוֹצֵא יְדֵי הַזְּכִירָה בְּהִרְהוּר עַיֵּן בְּבַאֵר הֵיטֵב בְּשֵׁם הַבֵּית יַעֲקֹב (סי׳ קלה), וּבִפְרִי מְגָדִים מִסְתַּפֵּק בָּזֶה, [ב] וּבְשַׁאֲגַת אַרְיֵה סִימָן י״ג הֶאֱרִיךְ לְהוֹכִיחַ מִשַּׁ״ס וּמַסִּיק דְּאֵינוֹ יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָה בְּהִרְהוּר. וּפָשׁוּט בַּגְּמָרָא דְּגַם בַּלַּיְלָה צָרִיךְ לְהַזְכִּיר יְצִיאַת מִצְרַיִם, וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים דְּמִסְתַּפֵּק אִם הוּא דְּאוֹרַיְיתָא אוֹ דְּרַבָּנָן, וְנַפְקָא מִנַּהּ לְעִנְיַן סְפֵקָא עַיֵּן שָׁם, וּבְשַׁאֲגַת אַרְיֵה סִימָן ח׳ כָּתַב בְּהֶדְיָא דְּהוּא דְּאוֹרַיְיתָא. וְחַיָּב לְהַזְכִּיר בִּזְמַן שֶׁהוּא לַיְלָה וַדַּאי וְלֹא קֹדֶם, וְעַל כֵּן אִם הִזְכִּיר בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת כְּגוֹן שֶׁהִתְפַּלֵּל קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים, לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, דְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת סְפֵקָא הוּא וּסְפֵקָא דְּאוֹרַיְיתָא לְחֻמְרָא, וְכֵן מַשְׁמַע מֵרַמְבַּ״ם פֶּרֶק א׳ מֵהִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע (ה״א) דְּהוּא דְּאוֹרַיְיתָא, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַפְּרִי מְגָדִים בְּעַצְמוֹ: (ד) **וּלְאַחֲרֶיהָ.** אַף עַל גַּב דְּהַרְבֵּה פּוֹסְקִים סוֹבְרִין דְּפָרָשָׁה רִאשׁוֹנָה הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא וְהַשְּׁנִיָּה הוּא מִדְּרַבָּנָן וְיֵשׁ מִן הַפּוֹסְקִים שֶׁסּוֹבְרִין דְּרַק פָּסוּק רִאשׁוֹן הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא וְכָל שֶׁכֵּן הַבְּרָכוֹת דִּלְכֻלֵּי עָלְמָא הוּא מִדְּרַבָּנָן, וְסָפֵק דְּרַבָּנָן אֵינוֹ חוֹזֵר, יֵשׁ לוֹמַר כָּךְ הָיְתָה הַתַּקָּנָה שֶׁכָּל זְמַן שֶׁקּוֹרִין חַיָּב לִקְרוֹת כְּעִקַּר הַתַּקָּנָה וּבְבִרְכוֹתֶיהָ, אִם לֹא בְּמָקוֹם שֶׁהִתִּירוּ בְּפֵרוּשׁ כְּגוֹן הַהִיא דִּלְקַמָּן סִימָן ק״ו סָעִיף ב׳ בְּהַגָּ״ה עַיֵּן שָׁם. וְלִכְאוֹרָה אִם יוֹדֵעַ שֶׁאָמַר פָּסוּק רִאשׁוֹן אוֹ פָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה [לְכָל אֶחָד מִן הַדֵּעוֹת] וְסָפֵק לוֹ אִם קָרָא הַשְּׁאָר, אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִקְרוֹת. [ג] מִיהוּ בְּסִימָן ס״ד סָעִיף ג׳ וְד׳ מַשְׁמַע שֶׁצָּרִיךְ לַחֲזֹר, וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּמֵעִקָּרָא כֵּן תִּקְּנוּ שֶׁיַּחֲזֹר. וְהֵיכָא שֶׁהוּא מְסֻפָּק לוֹ אִם אָמַר פָּרָשַׁת צִיצִית וְגַם ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳, צָרִיךְ לַחֲזֹר לְכֻלֵּי עָלְמָא, דִּיצִיאַת מִצְרַיִם חַיָּבִין לְהַזְכִּיר מִדְּאוֹרַיְיתָא. אַךְ יֵשׁ דֵּעוֹת בָּזֶה, [ד] דְּיֵשׁ אוֹמְרִים דְּיֹאמַר פָּרָשַׁת צִיצִית וְגַם ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳, דְּכֻלָּהּ חֲדָא מִלְּתָא הִיא, וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּיֹאמַר רַק פָּרָשַׁת צִיצִית וִיקַיֵּם בָּזֶה הַמִּצְוָה דְּאוֹרַיְיתָא שֶׁל זְכִירַת יְצִיאַת מִצְרַיִם, וֶ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳ אֵין צָרִיךְ לוֹמַר, וְכֵן הִסְכִּים הַשַּׁאֲגַת אַרְיֵה (סי׳ יא). וְכָתַב עוֹד, דְּאִם נַעֲשָׂה לוֹ סָפֵק זֶה בָּעֶרֶב שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם אָמַר פָּרָשַׁת צִיצִית וּבִרְכַּת ׳אֱמֶת וֶאֱמוּנָה׳ [ה] חוֹזֵר וְאוֹמֵר אֱמֶת וֶאֱמוּנָה וְאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִקְרוֹת פָּרָשַׁת צִיצִית מִסָּפֵק, וְאִם בָּרִי לוֹ שֶׁקָּרָא כָּל הַשְּׁלֹשָׁה פָּרָשִׁיּוֹת וְאֵינוֹ מְסֻפָּק לוֹ אֶלָּא בֶּ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳ שַׁחֲרִית אוֹ ׳אֱמֶת וֶאֱמוּנָה׳ עַרְבִית, תַּרְוַיְיהוּ חַד דִּינָא שֶׁאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלוֹמַר מִסָּפֵק דְּכֵיוָן שֶׁאָמַר פָּרָשַׁת צִיצִית לְכֻלֵּי עָלְמָא הַבְּרָכוֹת הוּא מִדְּרַבָּנָן, שֶׁכְּבָר נִזְכַּר יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּפָרָשַׁת צִיצִית: (ה) **אֲבָל** **וְכוּ׳.** דְּתוּ הָוֵי לֵיהּ דְּרַבָּנָן אֲפִלּוּ בִּרְכַּת ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳ וּסְפֵקָא לְקֻלָּא. וְאִם יוֹדֵעַ שֶׁאָמַר ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳ וְאֵינוֹ זוֹכֵר אִם קָרָא קְרִיאַת שְׁמַע, דַּעַת הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) דְּאֵינוֹ חוֹזֵר, וְגַם רְאָיָה מִלְּעֵיל סִימָן ס״ד סָעִיף ד׳, וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים:

בֵּאוּר הֲלָכָה

אִם יָדַע שֶׁבֵּרַךְ הַבְּרָכוֹת וְהַסָּפֵק לוֹ עַל קְרִיאַת שְׁמַע גּוּפָא אִם כִּוֵּן בְּפָסוּק רִאשׁוֹן וּכְהַאי גַּוְנָא, אַף דְּצָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִקְרוֹתָהּ, מִכָּל מָקוֹם כְּבָר יָצָא יְדֵי חוֹבַת הַבְּרָכוֹת דְּאֵינָן שַׁיָּכִין לִקְרִיאַת שְׁמַע, וַאֲפִלּוּ אִם נוֹדַע לוֹ בְּוַדַּאי שֶׁלֹּא כִּוֵּן לִבּוֹ בְּפָסוּק רִאשׁוֹן, אֵין צָרִיךְ רַק לַחֲזֹר וְלִקְרוֹת כָּל פָּרָשַׁת שְׁמַע כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקְרָאֶנָּה לְמַפְרֵעַ וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ס״ד (ס״א) עַיֵּן שָׁם. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי זֶה בְּשֻׁלְחָן שְׁלֹמֹה (ס״ז ס״א). **עוֹד כָּתַבְתִּי בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק״ד) **דְּאִם יוֹדֵעַ שֶׁקָּרָא פָּסוּק רִאשׁוֹן וְסָפֵק לוֹ עַל הַשְּׁאָר וְכוּ׳ מֵעִקָּרָא תִּקְּנוּ כֵּן שֶׁיַּחֲזֹר וְיִקְרָאֶנָּה, נִרְאֶה לִי דְּבָזֶה יוֹתֵר טוֹב שֶׁיִּקְרָאֶנָּה בְּלִי הַבְּרָכוֹת,** כִּי בְּלָאו הָכֵי פִּקְפְּקוּ הַגְּרָ״א (ד״ה ס״א) וְהַפְּרִי מְגָדִים עַל עִקַּר הַדִּין דְּהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ מַאי שְׁנָא בָּזֶה מִבִּשְׁאָר מִצְוָה שֶׁמְּחֻיָּב לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ מִסָּפֵק דְּאֵין מְבָרֵךְ עָלֶיהָ, וַהֲגַם שֶׁכְּבָר יִשְּׁבָהּ הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה (ק״ש פ״ב הי״ג) בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ״א (ח״א סי׳ שכ) וּכְמוֹ שֶׁהֶעְתַּקְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״א), מִכָּל מָקוֹם הָבוּ דְּלָא לוֹסִיף עֲלָהּ, דְּאֶפְשָׁר דְּלֹא תִּקְּנוּ הַבְּרָכוֹת רַק אִם בְּעֵת שֶׁנּוֹלַד הַסָּפֵק הָיָה לוֹ סְפֵיקָא דְּאוֹרַיְיתָא עַל הַמִּצְוָה גּוּפָא. **עוֹד כָּתַבְתִּי בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק״ד) **בְּשֵׁם הַשַּׁאֲגַת אַרְיֵה** (סי׳ יא) **לְעִנְיַן אִם מִסְתַּפֵּק לוֹ אִם אָמַר פָּרָשָׁה צִיצִית וֶ׳אֱמֶת וְיַצִּיב׳ שֶׁלֹּא לוֹמַר רַק פָּרָשָׁה צִיצִית,** אַף דְּבְמָגֵן גִּבּוֹרִים (שלטי הגיבורים סק״ב) יִשֵּׁב קֻשְׁיָתוֹ עַל הַמָּגֵן אַבְרָהָם וְגַם הַבַּ״ח וְהַטַּ״ז סְבִירָא לְהוּ דְּחוֹזֵר וְאוֹמֵר שְׁנֵיהֶם, מִכָּל מָקוֹם **צִדַּדְתִּי לְהַכְרִיעַ כְּמוֹתוֹ** מִשּׁוּם דְּעִקַּר הַדִּין אֲפִלּוּ הֵיכָא דְּמִסְתַּפֵּק לוֹ עַל כָּל הַקְּרִיאַת שְׁמַע אִם צָרִיךְ לְבָרֵךְ גַּם כֵּן אֵינוֹ מְבֹרָר כָּל כָּךְ, וְכַנַּ״ל בְּשֵׁם הַגְּרָ״א וְהַפְּרִי מְגָדִים:

לִיקוּטֵי דִבְרֵי הָרַב: א] וכן הקשה בשו״ע הרב (קונטרס אחרון אות ב): צ״ע דהא כתיב את יום צאתך, ואף שיש ליישב, קשה לסמוך ע״ז במ״ע דאורייתא. **ב]** וכן כתב בשו״ע הרב (ס״א): מצות עשה מן התורה לזכור יציאת מצרים בכל יום ובלילה. **ג]** וכן כתב בשו״ע הרב (ס״ב). **ד]** וכ״כ בשו״ע הרב (ס״א): אם מסופק גם בפרשת ציצית אם קראה בקריאת שמע אם לאו, צריך לחזור ולקרותה עם ברכת אמת ויציב שלאחריה שהיא ג״כ בספק אם אמרה והוא ספק של תורה, והוא הדין לאמת ואמונה של ערבית. **ה]** ובשו״ע הרב (שם) השווה דין אמת ואמונה לדין אמת ויציב שצריך מספק לחזור ולקרות גם פרשת ציצית.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah